

מהלכות ברכת הריזו עפ"י שו"ע סימן רטז' ופוסקים אזורנים

הקדמה

במסכת ברכות מובא: "שם אמר רב אדא בר אהבה האי כשרתא מברכין עליה בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא לא ורב כהנא אמר אפילו משחא כבישא אבל משחא טחינא לא נהרדעי אמרי אפילו משחא טחינא" וכתב בבית יוסף כי הרי"ף והרא"ש פסקו כדעת נהרדעי.

פירש בערוך כשותא - עיקרו שמן זית ומערבים בו כמה מיני עצי בשמים שמכשירין אותו מעשה רוקח מפוטם. כתב הראב"ד שדווקא כשהעצים בתוכו, אבל אם הוציאם משם אין מברכים עליהם אלא מיני בשמים ואם היו מעורבים בתוכו מיני בשמים ועשבי בשמים מברכים בורא מיני בשמים, מפני שמיני בשמים כולל את הכל. לדעת כולם צריך שיהיו עיקרן קיים קצת. ואם סיננו אותו ואין בו כלום מהבשמים יש אומרים שמברכים עליו "בורא שמן ערב" כמו על שמן האפרסמון ויש אומרים שאין מברכים עליו כלל מפני שאין עריבות זו ממינו אלא שקולט אותו מדבר אחר, הרי זה כריח שאין לו עיקר ואין מברכים עליו כיון שאינו מגופו של שמן.

כתב בבית יוסף שסברא זו האחרונה היא סברת הרמב"ם שכתב בהלכות ברכות בפרק ט' - ח' שהמריח בכלים שהן מוגמרים אינו מברך לפי שאין שם עיקר אלא ריח בלא עיקר. ואין נראה שיהיה כן דעת רבינו חננאל כפי שניתן ללמוד ממה שכתבו התוספות בברכות מג. ד"ה משחא, בשמו וכן נראה מדברי הרשב"א מג. ד"ה אמר מר זוטרא.

והרמב"ם בהלכות ברכות בפרק ט' - ג' כתב שמן זית שכבשו או שטחנו אותו עד שיחזור ריחו נודף מברכים עליו בורא עצי בשמים שמן שבשמו כמו שמן המשחה מברך עליו בורא מיני בשמים.

כתב על כך בבית יוסף שרואה שהוא מפרש משחא כבישא ומשחא טחינא שהשמן זית לבדו בלא שום בושם כובשים או טוחנים אותו עד שריחו נודף וכשרתא הוא מפרש שמפטמים שמן בבשמים כמו שמן המשחה ומפני שמעורבים בו כמה מיני בשמים מעץ ומעשב וממינים אחרים לפיכך מברך עליו בורא מיני בשמים ונראה שהוא גורס כשרתא מברכין עליו בורא מיני בשמים. והרא"ש כתב שם על כולם בורא עצי בשמים ולא חילק.

פרטי הלכות

א. על הורד, מברך בורא עצי בשמים. (מרן בשו"ע) אף על פי שהורד ראוי לאכילה ע"י מרקחת כמבואר בסימן רד', בכל זאת לא מברכים על ריחו "אשר נתן ריח טוב בפירות" כיון שאין עיקרו עומד לאכילה אלא להריח לכן מברכים עליו "בורא עצי בשמים". (משנה ברורה)

ב. על מי הורד, היינו בין מי הלחלוחית שיצא מן הורד ע"י סחיטתו ובין מה שיצא על ידי שנשרה ונתבשל במים מברכים עליו "בורא עצי בשמים. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ג. יש אומרים שמותר לברך ולהריח עצי פרי של עורלה, גכון לימון ויש חולקים ואוסרים מפני שהם אסורים בהנאה. אולם פרחי הוורד והדס אין נוהג דין עורלה, מאחר שאינם פרי ומותר לברך עליהם ברכת הריחו ליהנות מהריח. (ילקוט יוסף ג')

ד. המריח באתרוג של מצווה בימי החג, אף אם נוטל אותו, רק כדי להריח בו, נחלקו הפוסקים אם מברך עליו ברכת הריח או לא, ולכן כדי לא להיכנס לספק, נכון שלא להריח בו. (ילקוט יוסף ג')

ה. על הלבונה הוא קטף היוצא משרשי עץ והמצטייך הוא מין עץ ששרף שלו נותן ריח טוב וכיוצא בהם מברכים עליו "בורא עצי בשמים. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ו. על ההדסים, על פרחי הדרים, הוורדים והיסמין, ועל שיבה, ציפורן וקינמון מברכים "בורא עצי בשמים". על הרודה, נענע ונרקיס מברכים "בורא עשבי בשמים". (ילקוט יוסף ג')

ז. על "ריחן" התימני יש שהוא מין עץ ויש שהוא מין עשב, מי שאינו בקי בדבר, יברך עליו "בורא מיני בשמים" (ילקוט יוסף ג')

ח. על שמן אפרסמון מברך בורא שמן ערב. (מרן בשו"ע) זהו הצרי בלשון המקרא וחותכים העץ ומקלפים אותו ונוטף שמן ממנו ומוזכר בש"ס הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף. (משנה ברורה) מפני שנמצא בארץ ישראל, קבעו לו ברכה בפני עצמה להורות על חשיבותו ואם בירך בורא עצי בשמים יצא בדיעבד. (משנה ברורה)

ט. שמן זית שכתשו אותו או שטחנו אותו עד שחזר ריחו נודף, מברך עליו בורא עצי בשמים. (מרן בשו"ע) מדובר בשמן זית שלא נתן בתוכו שום בשמים אלא שמחמת כתישת או טחינת הזית התחיל השמן להיות ריחו נודף. (משנה ברורה)

י. כך הדין גם בשאר פירות שגדלים על העץ כתשם לשמן וריח טוב נודף משמן זה. (משנה ברורה)

יא. אם טחן וכתש פירות שאינם גדלים על העץ ומריח שמנם, מברך עליהם "בורא מיני בשמים" ולא מברכים עליהם "הנותן ריח טוב בפירות" כמו באתרוג, מפני שאינם גדלים עם הריח, אלא הריח בא כתוצאה מהכתישה. (עפ"י משנה ברורה)

יב. שמן שבשמו, כלומר שנתן בו בשמים כדי שיריח השמן כמו שמן המשחה, אם בעצי בשמים, מברך בורא עצי בשמים ואם בעשבי בשמים, מברך בורא עשבי בשמים, ואם היו בו עצים ועשבים, מברך בורא מיני בשמים. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

יג. הוא הדין גם במים ושאר משקים שנתן בהם הבשמים. (משנה ברורה)
יד. אם סיננו והוציא ממנו הבשמים, יש אומרים שמברך בורא שמן ערב, ויש אומרים שאינו מברך עליו כלל, שהרי זה ריח שאין לו עיקר, ואינו אלא ריח קלוש. וכיון שספק הוא, נכון לזהר מלהריח בו, כדי שלא יכניס עצמו בספק ברכה. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

טו. כל זה כשאינו לו בושם אחר, אבל כשיש לו בשמים אחרים מברך עליהם עצי או מיני ומריח גם בזה. (משנה ברורה)

טז. האבל המבדיל לבני ביתו במוצאי שבת, רשאי לברך על הבשמים בורא עצי בשמים או בורא עשבי עשבים. (ילקוט יוסף ג')

יז. אין מברכים לא ברכת הריח ולא ברכת הנהנין על עישון סיגריות. וכבר מבואר בילקוט יוסף חלק ב' שאומנם אין העישון בגדר איסור גמור, אולם ראוי ונכון מאד להימנע שלא לעשן כלל. (ילקוט יוסף ג')

יח. לא תיקנו חכמים ברכה על שמיעת קול נעים, ורחיצה מפני שאינם נכנסים לגוף. (ילקוט יוסף ג')

יט. מי שבירך על בשמים באמצע סעודתו והריח בהם, ונשארו הבשמים לפניו, ורוצה לחזור והריח בהם אחרי ברכת המזון, אינו חוזר לברך ברכת הריח, מפני שהיו לפיו, ואין ברכת המזון נחשבת להפסקה, אלא בענייני אכילה ושתייה. (ילקוט יוסף ג')

כ. אם בירך על ריח פרי בורא עצי בשמים יצא, מפני ש לא "שיקר" בברכה.

אמרי בינה - אמרי זוז"ל בשבז המידות הטובות

עוד יהיה נדיב בממונו לקנות המצוות, כגון רבן גמליאל שקנה אתרוג באלף זוז (סוכה מא:). ויהיה נדיב בממונו להדר במצוות (שבת קלג:), והידור מצווה עד שליש (בבא קמא ט:). ויהיה נדיב בממונו לכתוב ולקנות ספרים ולהשאילם למי שאין לו, שנאמר: (תהלים קיב ג:) "הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד" (כתובות נ:). ויהיה וותרן בזה שלא יחוש אם יתקלקלו הספרים על ידי שלומדים בהם. ועל כלי ביתו יהיה נדיב להשאיל לשכניו ומיודעיו.

יהיה נדיב להלוות לעני את כספו, ואם יספיק בידו ללווה גם לעשירים. ויהיה נדיב במשאו ובמתנו ולעולם לא ידקדק על דבר מועט: אם הוא מודד יין או שמן או איזה דבר שיהיה, לא יצמצם.

יהיה נדיב בגופו לטרוח עבור כל אדם לסבול עולם ומשאם, ולהצטרע בצרתם, ולהתפלל בעדם, ולשמוח בשמחתם, ולבקר חולים, ולעשות חסד עם המתים. וביותר צריך להיות נדיב בחכמת תורתו, ללמד כל אדם דעת ולהמשיך את לבם לשמים. וזוהי הנדיבות הגדולה שבכל מיני הנדיבות - המתנדב לאדם להביאו לחיי העולם הבא. (אורחות צדיקים - שער הנדיבות)

הלעיטני – מדוע?

"ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה" (פרק כה' – ל') נשאלת השאלה מדוע אמר עשו ליעקב – "מן האדם האדם הזה" – וכי לא ידע שאלו הם עדשים? וכן מדוע אמר עשו ליעקב – "הלעיטני" ולא אמר האכילני? נראה לומר כך: כיון שבאותו יום נפטר אברהם אבינו והיו הכל שרויים באבלות. נתבייש עשו לומר, כי תאב הוא לאכול מן העדשים, שהוא מאכל אבלים. כדי שלא יאמרו: כיצד יתכן? הכל מתאבלים אחרי סבא והוא להוט אחרי האכילה! לפיכך העמיד פנים כאילו איננו יודע בכלל שאלו הן עדשים וכי יום של אבלות הוא היום, ואמר: תן נא לי מן המאכל האדום הזה. אך מיד נמלך בדעתו והרהר, הלא עם טעימת הכף הראשונה היא מוכרח להכיר בעדשים ותהיה זו בושה, שאינו עוסק באבלות ככל השאר, לפיכך אמר: "הלעיטני" – שפוך את הנזיד לתוך פי, כדי שלא יראה ולא ידע מה הוא אוכל, מתוך נימוק: "כי עייף אנכי" – ואינו עוצר כוח להגיש את הכף במו ידיו אל פיו...

עבודת ה' של האבות

"ויעתרו לו ה'" (בראשית כה' - כא') ומוסבר, שה' נענה ליצחק לפי שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע. מקשה במכתב מאליהו על פרשת תולדות, אדרבא הרי צדיק בן רשע עדיף שהרי הוא עובר ניסיונות רבים יותר מאשר צדיק בן צדיק. ומסביר המכתב מאליהו שצדיק ודאי יש לו את הנתונים להיות טוב יותר, אולם הגדלות של יצחק הייתה, שלא הסתפק בכך שקיבל מאביו, אלא עבד על עצמו ונתעלה כך שעבודתו היא ממהותו ולא עשה זאת כההרגל מבית אביו. אצל עשו אנו רואים תהליך שונה במקצת. עשו הוא איש הסתירות. מצד אחד מוכר את בכורתו ואחר כך הוא דורש ברכה. מצד אחד שונא את יעקב אבל נאמר "וינשקהו" (בראשית פרק ל"ג פסוק ג'). עיין רש"י במקום. וידועים דברי חז"ל על הניקוד מעל המילה "וינשקהו", שלא נשקו בכל ליבו. התנהגותו של הרשע גם התנהגות הנראית לנו טובה, היא לא חלק ממהותו הפנימית מעצם ישותו. מה שאין כן אצל יצחק עבודת ה' שלו היא דרך חדשה שנובעת ממהותו הפנימית ולא בגלל שהוא צדיק בן צדיק. זוהי הסיבה שאצל האבות כל אחד עבד את ה' במידה אחרת. אברהם חסד, יצחק גבורה, ויעקב תפארת. זה מראה שאף שהיו צדיקים, חלקם בני צדיקים, בנו לעצמם דרך חדשה, מהות פנימית חדשה, שבאה לידי ביטוי בעבודת ה' שלהם.

כיצד מבקשים

"ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו...לא תקח אשה מבנות כנען" (פרק כח' א') לדברי ה' "חפץ חיים", כאן מדגימה לנו התורה, כיצד ראוי לאב לפנות אל בנו, אם רצונו להשפיע עליו שילך בדרך הישר: עליו לנהוג כלפיו בנועם רב ולא בהתפרצויות של רוגז וכעס, כפי שאנו מוצאים אצל יצחק, שתחילה העניק לו ברכת אב ומילים חמות, ורק אז השמיע את בקשתו: לא תיקח אשה מבנות כנען". (פרפראות לתורה)

שמירת הלשון (על פי חפץ חיים השיעור היומי)

רכילות מעוררת שנאה גלויה בין יהודים. אבק רכילות גורם לתרעומת – אמנם פחותה יותר – בין יהודים. דוגמא לאיסור אבק רכילות הוא כאשר אדם מספר לחבירו שפלוני דיבר עליו באופן שאמנם אין בו גנות ואין בו נזק, אך יש בדברים כדי לעורר תרעומת כלפי אותו פלוני. הדוגמא הידועה למקרה כזה היא בדברי הקב"ה לאברהם על שרה שלא האמינה לדברי המלאך בשורה כי תיפקד. אמר ה' לאברהם "למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלה ואני זקנת". (בראשית יח' – יג'), אך באמת אמרה שרה "ואדוני זקן". בירושלמי מובא שחזרה על דבריה הייתה נחשבת לאבק רכילות. הנה, לומר על אדם בו תשעים ותשע הוא זקן הרי אין זה גנאי ולא דבר מזיק. בכל זאת, אין זה נעים לאדם קשיש לשמוע שאשתו אומרת עליו שהוא - "אדם זקן" ודרך בני אדם להקפיד על כך, ולפיכך חזרה על ביטוי זה יש בה משום אבק רכילות. על כן דיברו הכתובים "לשון בדאי" בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה.

שאלה: פרי שיש בו ספק אם ברכתו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה, האם יש לברך עליו "בורא פרי האדמה" או ברכת "שהכל"?

תשובה: מובא במשנה ברכות מ. - בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא, ועל פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא, ועל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא. ובגמרא אמרו, מאן תנא שעיקר פירות האילן מן האדמה? אמר רב נחמן בר יצחק, רבי יהודה היא, ומביא ראייה לכך ממשנה במסכת ביכורים, שלרבי יהודה עיקר האילן היא הארץ. הרי"ף והרא"ש והתוספות והרשב"א והמאירי ורבינו יונה פסקו הלכה כמשנה זו – שאם בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא. וכן פסקו עוד פוסקים ראשונים רבים, וכן פסקו הטור והשו"ע בסימן ר' סע"ף א'. וכתב מרן הבית יוסף, שהפוסקים פסקו להלכה כדעת רבי יהודה, מפני שהמשנה כתבה בסתם כמותו.

אבל הרמב"ם בפרק ח' מהלכות ברכות הלכה י' כתב, שאם בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה לא יצא, וטעמו, לפי שסובר שבגמרא העמידו את המשנה כרבי יהודה לומר שהמשנה היא דעת יחיד ואין הלכה כן. אולם בכסף משנה שם כתב, מה שכתבתי בבית יוסף הוא לפי הנוסחא שלפנינו לא יצא, אבל מצאתי נוסחא ברמב"ם שאם בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא. והיא נוסחא נכונה, שהיא כסתם המשנה. ועוד שבירושלמי העמידו את משנתנו גם לדעת רבנן החולקים על ר' יהודה. ב "מלאכת שלמה עדני" על המשניות פרק ו' ברכות משנה ב' הביא דברי מרן הכסף משנה שחזר בו ממה שכתב בבית יוסף בדעת הרמב"ם, וסיים, שכן מצא הנוסחא בספר "יד החזקה צובא", שהוגה בידי הרמב"ם עצמו וחתימת ידו עליו. והסכימו עימו פוסקים אחרונים רבים. ואף שיש חולקים, יש להשוות דעת הרמב"ם לדעת שאר הפוסקים, על פי הנוסחא שמצא מרן הכסף משנה, ולהלכה בודאי שהעיקר כמו פסק מרן השלחן ערוך שיצא. וכן העלה מרן החיד"א בברכי יוסף סימן ר'.

מעתה נראה שגם כשיש ספק אם צריך לברך בורא פרי העץ או האדמה, יש לברך בורא פרי האדמה, ולא לברך "שהכל נהיה בדברו", כי ברכת בורא פרי האדמה מבוררת יותר. וכמו שכתבו התוספות במסכת ברכות לט. ד"ה חביב עדיף. וכן פסק רש"י בספר האורה סימן מה' זו לשונו: ומי שהביאו לפני מיני מגדים ואינו יודע אם הם מין אילן, או פרי אדמה, לא יברך עליהם שהכל אלא בורא פרי האדמה ויוצא ידי חובתו, שכן שנינו, בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא.

סיכום: פרי שמסופק בו אם ברכתו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה, בין שהספק מצד הדין, בין שהספק במציאות, לעולם יש לברך עליו לכתחילה בורא פרי האדמה, ובדיעבד אם בירך עליו "שהכל נהיה בדברו" יצא. והנה המנהג פשוט לברך על פרי הבננה בורא פרי האדמה, וכמו שפסק מרן בשו"ע סימן רג', אף שהדבר שנוי במחלוקת הפוסקים, שהרי מדברי רבינו יצחק שהביא הטור שם, מוכח שאם שורשיו נשארים בארץ ואין זורעים אותו בכל שנה, מברכים עליו בורא פרי העץ, ושכן היה נוהג הרא"ש. והרה"ג רבי יוסף משאש בשו"ת מים חיים (סימן נו) כתב, שמה שכתב מרן השו"ע לברך על הבננה בורא פרי האדמה, זה לשיטתו שפסק בסימן ר' שפרי מסופק אם ברכתו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה מברך עליו בורא פרי האדמה, שאם בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא. (שו"ת יחוה דעת חלק ו' סימן יג')

גדולי ישראל

רבי יצחק מנסכיו – תולדות יצחק – נולד בשנת ה - תקמח'. עליו אמרו - "עיני לא ראתהו, אך לשמע און שמעתי גודל צדקתו וקדושתו, שהיה מפורסם ומסויים בכל העולם..." בילדותו קיבל תורה מפי רבי מרדכי מארדוש מפאריצק בשנת העשור לחייו הובא בברית השידוכין עם בתו של רבי מאיר מברדיטשוב בנו של בעל "קדושת הלוי" והיה סמוך על שלחנו ארבעה שנים. בהיותו בן כ"ז שנה התמנה במקום אביו כרבה של נסכיו. כל גדולי עולם באו אליו, ובספר זכרון טוב הביא איגרת שפנה אליו בעל "דברי חיים" ומבקשו שיתפלל עבורו, ועבור משפחתו, ומסיים "והנני מוכן לשרתו ככל אשר יצווה לי... מחוה קידה מול קדושתו..." גם רבי שלמה קלוגר ורבי צבי הירש אורנשטיין זצ"ל היו פונים אליו. נלב"ע בשנת ה - תרכח'

סיפור השבוע

חושש לחלום, שהרי כבר אמרו על חלומות, אף על פי שכולו אינו מתקיים מקצתו כן מתקיים. פחדו הלך והוסיף וכל היום הוא שקוע במחשבתו, ומבקש עצה איך להסתיר את צרור כספו, שלא ישלטו בו ידי זרים.

מרבובות היו המחשבות בלבו ולא הגיע לאיזה רעיון שירגיע אותו. לפנות ערב נצנץ רעיון במוחו, שמצא חן בעיניו והחליט לבצעו. מששקעה השמש והגיעו למלון אחד ללון שם, לא הלך לישון מיד אחרי הסעודה, כי אם ישב וחכה עד אשר ישכבו בעלי העגלה. וכשראה שכולם ישנים ותרדמה גדולה נפלה עליהם, והם שוכבים כפגרי מתים, יצא החוצה. נכנס לחצר ובחר לו חבית אחת, עשה בה סימן כדי שיזכור ויכיר אותה.

לאחר שסימן את החבית, העביר את הפקק מעל פיה, והתכוון לשלשל את צרור הכסף לתוכה. אך פתאום שמע קול צעדי איש, וכאשר נשא עיניו, ראה את סוחר היין, כשהוא מטייל בחצר הנה והנה, הסוחר אכן הסתובב בין החביות והשיגח עליהן. והנה כראות הסוחר האבוד את סוחר היין התפוגג ליבו בקירבו, ידיו רפו ודעתו נתבלבלה עליו.

אחרי רגעים מעטים שוב התחזק, הסתתר בפניה שאיש לא יראה אותו, והביט בסוחר היין ממקום מחבואו, כדי לדעת מה הוא עושה, ולשם מה בא הנה. וכאשר נוכח הסוחר לדעת שלב הסוחר בסחורתו, וכל ענינו הוא בסחורתו הלא הם חביות היין, נשאר בשקט על מקומו עד אשר הלך האיש ונעלם מעיניו.

אחרי כן חזר אל החבית, שלשל את צרור כספו לתוך החבית, קשר את החוט, שהצרור היה מחובר אליו, אל הפקק, ופקק את פי החבית כפי שהייתה בראשונה, בא אל הבית פנימה, קרא קריאת שמע ושכב לישון...

ברכות

מזל טוב לאיילת ואריאל שבט ה"ו ולכל בני משפחותיהם משפחות אייזקוביץ' ושבט לרגל נישואיהם. יהי רצון שיזכו להקים בית כשר ונאמן בישראל המושתת על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

תשובות זזוכה

התשובות הנכונות לפרשת וירא הם:

1-ג' 2-ג' 3-ד' 4-ב' 5-ג' 6-ב' 7-ב' 8-ג' 9-ד' 10-ג' 11-ג' 12-ג'
הזוכה בהגרלת הפתרונות פרשת וירא היא: ישראל אהרוני ה"ו

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

מורי ורבי יעקב (מימון) בן ר' משה וסולטנה חורי ע"ה יחיאל (יחיא) בן יוסף ונעמה ארז ז"ל צבי אלימלך בן ירחמיאל הכהן ז"ל
מנשה בן רחמה בן פורת ז"ל אהרון בן דוד אהרוני ז"ל ר' שמעון בן ר' סאלם ועישה קדוש ז"ל
מרים בת עישה קרסנטי ז"ל מרים בת מנדל ריזין ז"ל שרה בת רבקה שרון ז"ל אסתר בת מסעודה ז"ל
דינה גזלה (ג' רפה כהגיית יהודי טוניס) בת נזימה מימון ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.א

יהי רצון שישלח הקב"ה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל ובכללם ל:

חיילי צה"ל והאזרחים הפצועים במלחמה בצפון ובדרום יעקב בן ריבה (רעיה) ה"ו אברהם בן מסעודה אמיר ה"ו אליהו בן מרים לוי ה"ו
בן ציון יונה בן אביגיל חנה ה"ו זינה בת בואנו ניאזוב ה"ו נירית בת מזל אהרוני ה"ו שרה מזל טוב בת לאה סימן טוב ה"ו

מאצרות התורה לילדים

ילדים יקרים, בשבוע זה נעסוק בברכות שבירך יצחק אבינו את יעקב. יצחק היה רק בן מאה עשרים ושלוש וכבר כהו עיניו מזוקן. מדוע? מכמה סיבות: מזמעות המלאכים שנשרו לעיניו בשעת העקידה, וכדי שיוכל יעקב ליטול את הברכות. כשכהו עיניו, דאג יצחק שמא קרוב יום מותו. חשב יצחק: הנה - "לא ידעתי יום מותי", ועלי לברך את בני עשו. את יעקב הצדיק, אין צורך לברך, שהרי ברכת אברהם מזומנת לו, אבל עשו הרשע, עלול לשקוע עוד בעולם הרשע, ואם לא אברך אותו, הרי לא יחזור בתשובה.

כשהגיע ערב פסח, קרא יצחק לעשו בנו, ואמר לו: בני בכורי, הלילה ליל פסח, שהוא לילה מיוחד, לך נא וצוד ציד ועשה לי מטעמים, כדי שאברך אותך כבכור בלילה זה. עשו, לא גילה ליצחק כי מכר הבכורה ליעקב, ויצא מהר להביא ציד, ולא לקח עמו את בגדי החמודות שלו. שמעה רבקה ברוח הקודש את דברי יצחק, ורצתה את ברכתו של יצחק הצדיק עבור יעקב, אמרה רבקה ליעקב, שיביא לה שני גדיי עזים, כדי שתכין מטעמים ליצחק אביו כאשר אהב, והוא יביא אותם לאביו, כדי שיברך אותו. חשש יעקב, שיצחק יקלל אותו אם יגלה שהוא אינו עשו, אולם אימו הרגיעה אותו ואמרה - "עלי קללתך בני". הלך יעקב לעשות כדברי אמו, והביא שני גדיים, אחד לקרבן פסח

ואחד לקרבן חגיגה. חשש יעקב פן ימשש אותו אביו וידע כי אינו עשו. מה עשתה רבקה? הלבישה את עורות הגדיים, על ידיו ועל חלקת צווארו, והלבישה לו את בגדי עשו החמודות. נתנה בידו את המאכלים שהכינה ליצחק ולותה אותו עד הפתח.

נכנס יעקב לאביו, וריח גן עדן אפף את החדר. התענג יצחק ושאל: מי אתה, בני? ענה לו יעקב: אנכי - המביא לך, עשו - בכורך. ובלשון רכה ועדינה הזמין אותו לאכול, ויצחק התפלא, כי הכיר את דיבורו של עשו שהיה נוקשה ותקיף וללא הזכרת שם ה', וביקש שיתקרב אליו, כדי שימששו. משש יצחק ואמר: "הקול, קול יעקב והידיים ידי עשו". אכל יצחק מן המאכלים, וערבו המאכלים לחיכו, הניח ידיו על ראש בנו וברך אותו, ברכות רוחניות וגשמיות גם יחד.

עשו התייגע מאוד לצוד ציד, כי ה' שלח את השטן לעכבו. כשסיים להכין נכנס עשו וקרא בקול גדול: "יקום אבי ויאכל". חרד יצחק חרדה גדולה ושאל: "מי אתה?" ענה לו עשו: "אני בנך בכורך עשו". גדלה חרדתו של יצחק ורצה לקלל את יעקב, אולם מהשמים לא נתנו לו, ומיד אמר "גם ברוך יהיה". זעק עשו זעקה גדולה והתחנן לאביו שיברכו, ומהשמים התירו לו לברך את עשו, בזכות שנהג כבוד באביו. אולם עשו שהתכחש למכירת הבכורה, החליט לנקום ביעקב ולהורגו.

שאלות לילדי כיתות א' עד ג' (לפחות חלק מהשאלות עפ"י "אוצרות התורה לילדים" של מנעלה)

- מדוע כהו עיניו של יצחק כשהוא רק בן מאה עשרים ושלוש?
- א. בגלל דמעות המלאכים שירדו לעיניו בעקידה. ב. כדי שיעקב יקח את הברכות. ג. מעשן הסיגריות שהיה מעשן עשו. ד. תשובות א' וב' נכונות.
- מה גרם ליצחק עונג כאשר נכנס עם המטעמים שהכינה אימו?
- א. ריח המאכלים החמים והטריים. ב. כשיעקב נכנס ריח גן עדן נהיה בחדר. ג. ריחם של בגדי החמודות שלבש יעקב. ד. ב' וג' נכונות.
- מדוע ביקש יצחק מיעקב שיגש אליו?
- א. התגעגע אליו ורצה לחבקו. ב. למשש אותו כי קולו לא היה כמו של עשו. ג. להניח ידיו על ראשו בברכה. ד. ריח גן עדן שעומו מצא חן בעיניו.
- בזכות מה זכה גם עשו לברכה?
- א. כי הקפיד לעשר אפילו מים. ב. בזכות שניצח והרג את נמרוד הרשע. ג. בזכות שנהג כבוד באביו. ד. כל התשובות נכונות.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ד' זה'

- בהריון של רבקה כתוב "ויתרצו הבנים בקרבה" מדוע הם התרוצצו?
- א. יעקב רצה לצאת כשעברה ליד בית מדרשו. ב. כבר בבטן התחילו לריב. ג. עשו רצה לצאת כשעברה ליד בית עבודה זרה. ד. א' וג' נכונות.
- "גשה נא ואמושך..." מה גרם ליצחק לחשוד שזה לא עשו?
- א. קולו של יעקב היה חלש יותר מקולו של עשו. ב. יעקב גמגם. ג. ידי יעקב היו חלקות. ד. כי שם שמים לא שגור היה בפי עשו.
- עשו כעס על כך שיעקב לקח לו את הברכות והחליט להרוג את יעקב, מדוע לא עשה את זה מיד?
- א. רצה להמתין שיצחק ימות כדי לא לצער. ב. הבין שיעקב צדק, כי מכר לו את הבכורה. ג. חיכה להזדמנות מתאימה. ד. לא רצה לצער את רבקה.
- "ויקראו שמו עשו...ויקרא שמו יעקב" מי קבע את שמו של עשו ומי קבע את שמו של יעקב?
- א. עשו אביו ואימו ויעקב הקב"ה. ב. עשו אביו ואימו ויעקב רק אביו. ג. עשו כל האנשים ויעקב הקב"ה, או יצחק. ד. אף תשובה לא נכונה.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ו' עד ח'

- "...הנה משמני הארץ יהיה מושבך..." (פרק כז') איזה ארץ הבטיח לו בברכה זו?
- א. ספרד ופורטוגל. ב. איטליה של יוון. ג. צרפת ונורבגיה. ד. אין פה הבטחה לארץ, אלא הבטחה להצלחה בגידול החקלאי.
- "...בגדי עשו החמודות..." מדוע נקראו בגדים אלו כך?
- א. היו חמודים ולפי האופנה. ב. חמודות - הכוונה נקיות. ג. מפני שחמד אותם מנמרוד. ד. ב' וג' נכונות.

שאלות לכיתות ה' עד ח' - ממפרשים אחרים על התורה

- "...מכרה כיום את בכורתך..." (פרק כו') לפי פירוש הרשב"ם מה ההדגשה במילה "כיום"?
- א. מכירת הבכורה תהיה ברורה כיום. ב. כיום - כעת, לאלתר. ג. שהמכירה תהיה ביום ולא בלילה. ד. א' וב' נכונות.
- "ויאמר ה' לה שני גויים בביטונך..." (פרק כה' כג') על פי פירוש האבן עזרא, כיצד נאמר לה?
- א. ה' אמר לה על ידי נביא. ב. על ידי אברהם אבינו. ג. שרתה עליה רוח הקודש. ד. א' וב' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

כללי השתתפות

- להניח בתיבה בבית הכנסת הספרדי המרכזי, בבית משפחת בוחניק. או לדוא"ל - nimsin@zahav.net.il בתוך שבועיים.
- בין הפותרים נכון ויגרל ספר או שובר קניה בסך 20 ₪ למימוש בכלבו כוכבי, או במתנת חן. המתמידים חומש מלא יזכו בפרס ללא הגרלה.